

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองโดยใช้สื่อวีดิทัศน์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดไชยภูมิ

A Study of Academic Achievement in Civic Duty Subjects Using Video
Media of Students in Grade 4, Wat Chaiyaphum School

พลวัฒน์ เป็ดทอง¹ ขวาล ศิริวัฒน์² พระมหาสมบุญ สุธมโม³

Ponlawat Pedthong, Chawal Siriwith, PhramahaSomboon Suthammo

บทคัดย่อ (Abstract)

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง ความมีวินัยในตนเองก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ รายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดไชยภูมิ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญจากสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง สามัคคีคือพลัง อยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ย 4.75

คำสำคัญ (Key Words): ผลสัมฤทธิ์; สื่อวีดิทัศน์; วิชาหน้าที่พลเมือง

Abstract

The thesis entitled consisted of two objectives. The study aimed 1) To compare the learning achievement in the subjects Duties of citizens on self-discipline before and after school using video media of 4th grade students to study the satisfaction with learning by using video media Civil duty course on self-discipline Grade 4 students at Wat Chaiyaphum School, Sena District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 2. 1) academic achievement in the course Duties of citizens on self-discipline using video

Received: 2022-09-08 Revised: 2022-11-24 Accepted: 2022-11-30

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Corresponding Author e-mail: bangban2012@gmail.com

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

media of 4th grade students after studying higher than before significantly from the statistics at the .01 level 2) Satisfaction of Prathomsuksa 4 students towards learning by using video media Unity is strength at the highest level have an average score of 4.75

Keywords: Achievement; Video Media; Civic Duty Subjects

บทนำ (Introduction)

ปรัชญาการศึกษาไทยตามแนวพุทธธรรมโดยพระธรรมปิฎก (พระราชาวงมณี, 2518) ตั้งแต่วังดำรงสมณศักดิ์เป็นพระราชาวงมณีได้อธิบายว่า ชีวิตเกิดจากการรวมตัวขององค์ประกอบต่าง ๆ จำนวนมากซึ่งจัดได้เป็น 2 ประเภท คือ องค์ประกอบทางร่างกายและทางจิตใจซึ่งทุกส่วนจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาไปตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งจากภายในและภายนอกชีวิตจะพยายามเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุปัจจัยที่จะอำนวยประโยชน์แก่ตน หรือเกื้อกูลแก่การดำรงชีวิตของตนหรือช่วยเพิ่มพูนความสามารถของตนที่จะดำรงอยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้มันน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกต่าง ๆ ดังนั้น ชีวิตจึงขาดอิสรภาพไม่มีความเป็นใหญ่ในตนเอง เพราะถูกครอบงำหรือพึ่งพาอาศัยปัจจัยภายนอกตลอดเวลา แต่เนื่องจากมนุษย์มีคุณลักษณะพิเศษที่ต่างจากชีวิตแบบอื่น ๆ คือ มีองค์ประกอบภายในจิตใจที่เรียกว่า “สติปัญญา” จึงทำให้มนุษย์สามารถที่จะเรียนรู้และสามารถจัดปัจจัยสิ่งแวดล้อมทั้งหลายให้เกื้อกูลแก่การดำรงชีวิตของตน ทำให้มนุษย์สามารถหลุดพ้นจากอำนาจครอบงำของสิ่งอื่นทำให้มีอิสรภาพหรือมีความเป็นใหญ่ในตนเองขึ้น กระบวนการที่มนุษย์เกิดการเรียนรู้โดยใช้สติปัญญานี้เอง คือการศึกษา ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า “การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชีวิตเข้าถึงอิสรภาพ คือ ทำให้หลุดพ้นจากอำนาจครอบงำของปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกให้มากที่สุดและมีความเป็นใหญ่ในตัว ในการที่จะกำหนดความเป็นอยู่ของตนให้ได้มากที่สุด” (ทศนา แวมณี, 2552)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขการจัดการศึกษาให้ยึดหลักให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการเรียนรู้ต้องมาจากการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ใช้ความรู้จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากประสบการณ์จริง ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน พัฒนาการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลผู้สอนต้องส่งเสริมบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคมการปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยกาลเวลาตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความ

อดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาในปัจจุบัน ช่วยเปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษาไปมาก โดยเฉพาะการจัดการกับความรู้ เพื่อนำองค์ความรู้มาใช้ประโยชน์ และสามารถสร้างรูปแบบการประยุกต์ใช้งานได้กว้างขวาง วิดีทัศน์เป็นสื่อการเรียนรู้หนึ่งที่จะทำให้นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ เนื่องจากสื่อวีดิทัศน์เป็นสื่อที่จัดทำและแสดงผลในรูปแบบวีดิทัศน์สื่อที่อยู่ในคอมพิวเตอร์ ที่สามารถอ่านผ่านทางหน้าจอคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ คุณลักษณะของสื่อวีดิทัศน์สามารถเชื่อมโยงจุดไปยังส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนได้ นอกจากนั้นสื่อวีดิทัศน์สามารถแทรกภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหวแบบทดสอบ และสามารถสั่งพิมพ์เอกสารที่ต้องการออกทางเครื่องพิมพ์ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้ความสำคัญกับความสามารถด้านการคิดและการแก้ปัญหาโดยได้กำหนดไว้ในสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสารเป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม ประการที่สอง ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม ประการที่สาม ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมจริยธรรมและข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมแสวงหาความรู้ นำมาประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม ประการที่สี่ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องการทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ประการที่ห้า ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นหาเทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน โดยใช้สื่อวีดิทัศน์เพื่อเป็นสื่อการสอนที่จะช่วยแก้ปัญหาด้านการเรียนที่เปื้อน่าย การจัดการเรียนการสอนแบบเดิม ๆ และสื่อเดิมที่ยังมีไม่พอ และไม่มี ความดึงดูดความสนใจของผู้เรียน โดยเฉพาะสารวิชาหน้าที่พลเมืองที่มีเนื้อหาที่ยากและสลับซับซ้อนความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก

การศึกษาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นการศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ลักษณะทางกายภาพและสภาพสิ่งแวดล้อมที่อยู่ล้อมรอบตัวเราเป็นการเรียนรู้ที่จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารวิชาหน้าที่พลเมือง เนื่องจากเป็นรายวิชาที่มีสาระการเรียนรู้ที่หลากหลาย จึงก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของการทำความเข้าใจในเนื้อหาของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสนและเกิดความกังวลในการศึกษาเล่าเรียนในรายวิชานี้ จึงเป็นเหตุที่ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนไม่ดีทางผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่าสมควรแก้ปัญหาโดยการจัดการเรียนเชิงรุกมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาเป็นการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนสนใจในการเรียนมากขึ้นและส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

จากการศึกษาสภาพปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีผลต่ำกว่าระดับมาตรฐานผู้วิจัยเห็นว่าการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพัฒนาในด้านที่ดีขึ้นได้ โดยมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ เป็นเครื่องมือในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนได้มีความสุขสนุกสนานและมีการกระตุ้นเร้าความสนใจทั้งและการได้ลงมือทำด้วยตนเองซึ่งเป็นวิธีที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ในการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังด้วยการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดไชยภูมิ อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดไชยภูมิ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ในการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารวิชาหน้าที่พลเมือง

ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังด้วยการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดไชยภูมิ อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เป็นการวิจัยแบบ One-Group Pretest- Posttest Design ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการทำการวิจัยเพื่อการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบก่อนเรียนกับค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบหลังเรียน และการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มโรงเรียนบ้านชัยพัฒนามีจำนวน 9 โรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 9 ห้อง มีจำนวนนักเรียน 119 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดไชยภูมิ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้อง มีจำนวนนักเรียน 31 คน โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนักเรียนที่เรียนที่กำลังศึกษาในรายวิชานี้

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ตามขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างสื่อวีดิทัศน์ รายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาปัญหา จัดบันทึกเก็บและรวบรวมข้อมูล 2) ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 3) ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง พร้อมทั้งศึกษาเทคนิควิธีการสร้าง และพัฒนาการสร้างกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยการใช้สื่อวีดิทัศน์ 4) ศึกษาคำอธิบายรายวิชาหน้าที่พลเมือง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การจัดสาระการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คำอธิบายรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 5) กำหนดหน่วยการเรียนรู้ 6) ศึกษาหลักการ ทฤษฎี วิธีการ รวมทั้งเทคนิค ตลอดจนขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำแนวทางและประสบการณ์ในการสร้างกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยการใช้สื่อวีดิทัศน์ 7) เขียนโครงร่างของกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยการใช้สื่อวีดิทัศน์ นำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอคำแนะนำ รูปแบบของการสร้างกระบวนการจัดการเรียนการสอน 8) สร้างกระบวนการจัดการเรียนการสอน เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง วิชาหน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนโดยการใช้สื่อวีดิทัศน์ 9) ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง ในวิชาหน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ในส่วนที่บกพร่องตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ คือ คำสั่งไม่กระชับ ตัวเลือกไม่ชัดเจน และควรเรียงตัวเลือกจากข้อความสั้นไปยังข้อความที่ยาวตามลำดับ สรุปได้ว่าค่า

IOC ของความสอดคล้องในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โดยการใช้สื่อวีดิทัศน์ อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 โดยภาพรวมมีค่าเท่ากับ 0.88 ซึ่งข้อที่ต้องปรับปรุงแก้ไข คือ คำชี้แจงการใช้คู่มือ และความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ 10) นำกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยการใช้สื่อวีดิทัศน์ ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วทดลอง ใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนวัดไชยภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 31 คน 11) ผลการทดลองใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยการใช้สื่อวีดิทัศน์กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้คำแนะนำต่าง ๆ ของนักเรียนจากการสังเกตและสอบถามขณะที่นักเรียนได้เรียนตามกระบวนการแบบ โดยการใช้สื่อวีดิทัศน์สามารถนำไปจัดการเรียนรู้ได้ดีและมีประสิทธิภาพ 12) จัดพิมพ์คู่มือกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้สื่อวีดิทัศน์ เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เป็นการสอนสอนครั้งต่อไป

2. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ รายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่องความมีวินัยในตนเอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 ชั่วโมง ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ปรับปรุง 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และหลักการแนวคิดในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ 2) ดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการสอนโดยใช้สื่อ วีดิทัศน์รายวิชา รายวิชาหน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 4 ชั่วโมง 3) นำแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ รายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดทำเสร็จแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรม ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน ด้านการวัดประเมินผล โดยใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท ผลการประเมินค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.68 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด(บุญชม ศรีสะอาด, 2554) 4) ทำการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนที่จะให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง 5) นำไปทดลองพร้อมกับสื่อวีดิทัศน์ รายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 6) นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ รายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่องความมีวินัยในตนเอง ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับแบบทดสอบความรู้ เรื่องความมีวินัยในตนเอง โดยการใช้สื่อวีดิทัศน์ 2) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อให้เข้าใจรายละเอียดของหลักสูตร อาทิ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดพฤติกรรมที่ต้องพัฒนาให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร 3) วิเคราะห์เนื้อหา สาระ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ที่เกี่ยวกับแบบทดสอบความรู้ เรื่องความมีวินัยในตนเอง โดยการใช้สื่อวีดิทัศน์ 4) กำหนดหน่วยการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาและจัดทำหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับแบบทดสอบความรู้ เรื่อง

ความมีวินัยในตนเอง โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ตามองค์ประกอบต่าง ๆ 5) เขียนโครงร่างแบบทดสอบความรู้ เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับรูปแบบของแบบทดสอบความรู้ เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ 6) ดำเนินการสร้างแบบทดสอบความรู้ เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง โดยใช้สื่อวีดิทัศน์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 7) นำแบบทดสอบความรู้ เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และด้านการวิจัย จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบ ความตรง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ด้านเนื้อหา สื่อ กิจกรรม การวัดผล ประเมินผล นำผล การแสดงความคิดเห็นมาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) มีค่าเท่ากับ 0.82 8) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดไชยภูมิ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 31 คน และนำแบบทดสอบมาตรวจคำตอบโดยให้คะแนน 1 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบถูก และให้คะแนน 0 สำหรับข้อที่ตอบผิด 9) นำผลคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบแต่ละข้อ ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.35 - 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20 - 0.60 10) ปรับปรุงแบบทดสอบความรู้ เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ ในส่วนที่บกพร่องตามคำแนะนำต่าง ๆ จากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบความทันสมัยของเนื้อหาความหลากหลายของกิจกรรม ความสอดคล้องของแบบทดสอบและจุดประสงค์

4. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง รายวิชาหน้าที่พลเมือง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ จากตำราและเอกสารต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยเลือกแบบมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) 2) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แบบมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ 3) นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจนของข้อความ ภาษาและประเมินคุณภาพ โดยใช้มาตรฐานค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert) ผลปรากฏว่า คุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจ ที่มีต่อการใช้สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 4) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งฉบับคำนวณโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น 0.93 5) นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ฉบับที่สมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. สื่อวีดิทัศน์ รายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ รายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 ชั่วโมง
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ รายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 ข้อ
4. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน รายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามวัตถุประสงค์การวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน รายวิชา หน้าที่พลเมือง เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2 ความพึงพอใจที่มีต่อการใช้สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง รายวิชา หน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดไชยภูมิ ซึ่งอภิปรายตามลำดับได้ดังนี้

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัย ได้วิจัยพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง สื่อการสอน เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาโดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องสื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังจากที่เรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องสื่อการสอนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (พิเชษฐ เพียรเจริญ. 2546)

2) ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการใช้สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย กล่าวได้ว่าความเห็นคิดเป็นสิ่งที่เต็มไปด้วยความยินดี ที่ความต้องการได้รับการตอบสนองในทางบวก หรือการบรรลุวัตถุประสงค์ในสิ่งที่ได้ปฏิบัติตามแนวทางที่ตั้งไว้ นักเรียนมีความคิดเห็นในการใช้สื่อวีดิทัศน์ แสดงว่าเมื่อนักเรียนได้เรียน ใช้สื่อวีดิทัศน์ นักเรียนเข้าใจในบทเรียนและ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น จึงทำให้นักเรียนให้คะแนนประเมิน

ความพึงพอใจในระดับที่มากที่สุด ตามที่กล่าวไว้ว่า “องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนจะต้องประกอบด้วย เนื้อหาวิชา ทักษะกระบวนการและการประเมินผล ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ๆ ได้แก่ การเตรียมการสอน วัตถุประสงค์ของวิชา เอกสารประกอบการสอนความสามารถในการสอน การจัดกิจกรรมการสอน การใช้สื่อการสอนและการประเมินผลการสอน” (ปรีชญาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2542)

องค์ความรู้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการวิจัยเรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดไชยภูมิ” ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังต่อไปนี้

1. จุดเน้นและขอบข่าย รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

จุดเน้นที่ 1 ความเป็นไทย ประกอบด้วย 1. ลักษณะที่ดีของคนไทย (มารยาทไทย กตัญญู กตเวที เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ) 2. ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีไทย (การแต่งกาย ภาษา ภูมิปัญญา ประเพณี)

จุดเน้นที่ 2 รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ประกอบด้วย การเห็นคุณค่าและการแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

จุดเน้นที่ 3 ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประกอบด้วย 1. การดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย 2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

จุดเน้นที่ 4 ความปรองดอง สมานฉันท์ ประกอบด้วย 1. การอยู่ร่วมกันในสังคมแห่งความหลากหลาย 2. การจัดการความขัดแย้งและสันติวิธี

จุดเน้นที่ 5 ความมีวินัยในตนเอง ประกอบด้วย ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

2. ผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) เห็นคุณค่าและปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย 2) แสดงออกถึงความกตัญญูกตเวทีต่อผู้ทำประโยชน์ในสังคม 3) มีส่วนร่วมในขนบธรรมเนียมประเพณีไทย 4) เห็นความสำคัญและแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ 5) ปฏิบัติตนตามพระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6) มีส่วนร่วมในการสร้างและปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกาของห้องเรียน 7) ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่และมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจในกิจกรรมขอครอบครัวและห้องเรียน 8) ยอมรับและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน 9) วิเคราะห์ปัญหา

ความขัดแย้งในท้องถิ่นและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี 10) ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ครูผู้สอนควรมีการจัดเตรียมเครื่องคอมพิวเตอร์ให้พร้อมในการใช้งาน ตรวจสอบเช็คประสิทธิภาพการทำงาน ระบบเสียงให้มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้

1.2 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ ซึ่งมีลำดับการสอนเป็นขั้นตอน ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องชี้แจงลำดับขั้นตอนในการสอนแก่นักเรียนให้ชัดเจน เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจการเรียนการสอนมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สื่อวีดิทัศน์ เป็นเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนที่สร้าง ความน่าสนใจให้กับผู้เรียนเป็นอย่างดี และยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องต่าง ๆ ได้อีกด้วย

2.2 ควรนำการใช้สื่อวีดิทัศน์ มาใช้ศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในกลุ่มสาระอื่น ๆ นอกจากกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาหน้าที่พลเมือง

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*.

กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ทิตนา แคมมณี. (2552). *ศาสตร์การสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2542). *จิตวิทยาอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

พระราชวรมณี. (2518). *ปรัชญาการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.